Ursula K. Le Guin

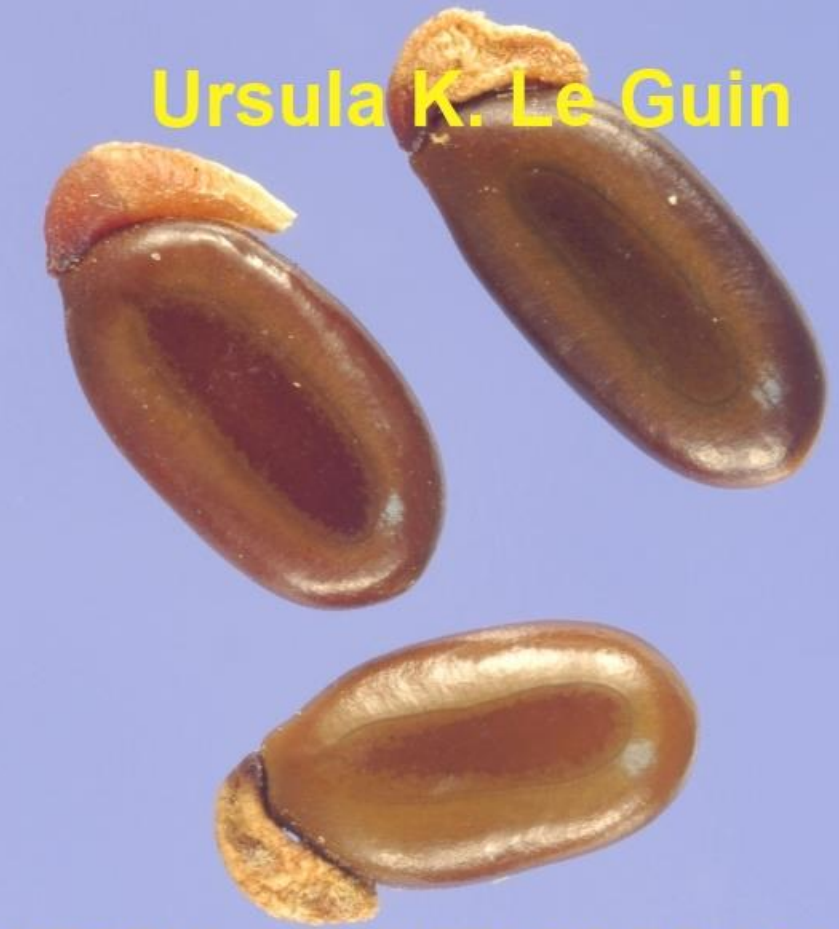

AUTORUL SEMINȚELOR DE ACACCIA

și alte extrase din
Journal of the Association of Therolinguistics

Ursula K. Le Guin

AUTORUL SEMINȚELOR DE ACACCIA

și alte extrase din Journal of the Association of Therolinguistics[1]

[1] Originalul „*The Author of the Acacia Seeds and Other Extracts from the Journal of the Association of Therolinguistics*" publicat prima oară în 1974 în Fellowship of the Stars. Premii: 1975, Locus Poll Award - Best Short Story (locul:4). În românește apare ***integral*** în revista „**Povestiri Științifico-Fantastice ANTICIPAȚIA**", nr. 12-13/2013, în traducerea lui Mihnea Columbeanu.

MANUSCRIS GĂSIT ÎNTR-UN MUȘUROI DE FURNICI[2]

Mesajele găsite au fost scrise cu exsudat glandular pe semințe degerminate de acacia, depuse în șiruri la capătul unui tunel îngust și întortocheat, derivat dintr-unul din cele mai joase niveluri ale coloniei. Atenția cercetătorului a fost din primul moment atrasă de aranjamentul ordonat al semințelor.

Mesajele sunt fragmentare, iar traducerea aproximativă și foarte interpretativă; textul, însă, pare demn de atenție fie și numai pentru izbitoarea sa lipsă de asemănare cu alte texte formice cunoscute.

Semințele 1-13

Nu (voi) atinge antenele. Nu (voi) lovi. (Voi) depune pe semințe uscate dulceața sufletului (meu). Va putea fi găsită la moarte(a mea). Atingeți lemnul acesta uscat! Chem (eu)! (Sunt) aici!

Același pasaj poate fi citit și în felul următor:

Să nu ating(i) antenele. Să nu lov(ește)i. Să(-ți) depu(i) pe semințe uscate dulceața sufletului (tău). (Alții) o vor putea găsi la moarte(a ta). Atinge lemnul acesta uscat! Chem(are): (sunt) aici!

Niciun dialect formic cunoscut nu folosește altă persoană verbală, în afara celei de-a treia singular și plural și persoanei întâi plural. În textul de față, nu sunt decât rădăcinile verbelor, nu există așadar nicio cale de a afla dacă mesajul se dorea o autobiografie sau un

---

[2] Acest segment al povestirii a fost cenzurat în versiunea apărută în antologia *Întoarcere pe Planeta Albastră*, Ed. Politică, București, 1989 (n. red.).

manifest.

Semințele 14-22

Lungi sunt tunelurile, Și mai lung e netunelatul, Niciun tunel nu ajunge la capătul netunelatului. Netunelatul merge mai departe decât putem noi merge în zece zile (citește: pentru totdeauna). Slavă!

Semnul tradus „Slavă!" este jumătate din salutul obișnuit „Slavă Reginei!" sau „Trăiască Regina!" sau „Vivat Regina!" - dar cuvântul/ semn însemnând „Regină" a fost omis.

Semințele 23-29

Precum furnica printre furnici străine/dușmane e ucisă, la fel furnica fără furnici moare, dar a fi fără furnici e tot atât de dulce pe cât ți-e mierea de albine.

O furnică infiltrată într-o colonie e de obicei omorâtă. Izolată de alte furnici, moare, invariabil, în circa o zi. Dificultatea în acest pasaj constă în cuvântul/semn „fără furnici", pe care îl considerăm ca însemnând „singur(ă)" - concept nedeținând niciun cuvânt/semn în formică.

Semințele 30-31

Mânca(ți) ouăle! Sus Regina!

Au avut deja loc dispute serioase privind interpretarea frazei de pe sămânța 31. Problema e foarte importantă, dat fiind că toate semințele precedente nu pot fi pe deplin înțelese decât în lumina acestui îndemn final. Dr. Rosbone argumentează cu ingeniozitate că autorul, o lucrătoare femelă lipsită de aripi, tânjește fără speranță să

fie mascul înaripat și să-și găsească o colonie nouă, zburând în sus, într-un zbor nupțial cu o Regină nouă. Deși textul permite, evident, o atare citire, convingerea noastră este că nimic în text nu o susține - cu atât mai puțin inscripția de pe sămânța imediat anterioară, Nr. 30: „Mânca(ți) ouăle!" Această lectură, deși șocantă, e neîndoielnică.

Îndrăznim să sugerăm confuzia asupra seminței 31 ca rezultând dintr-o interpretare etnocentrică a cuvântului „sus". Pentru noi, „sus" este o direcție „fastă". Nu la fel, sau nu neapărat la fel, stau lucrurile pentru o furnică. „Sus" e, în orice caz, direcția de unde vine hrana; dar „jos" sunt de găsit securitatea, pacea, tihna căminului. „Sus" e soarele arzător, noaptea care te îngheață; lipsa adăpostului iubitelor tuneluri; exilul; moartea. Sugerăm așadar că acest autor ciudat, în singurătatea tunelului său izolat, a căutat, cu mijloacele de care dispunea, să exprime cea mai teribilă blasfemie de conceput pentru o furnică, iar lectura corectă a semințelor 30-31, în termeni omenești, ar fi:

Mâncați ouăle! Jos Regina!

Odată cu manuscrisul, lângă sămânța 31 a fost găsit și trupul maltratat al unui mic lucrător. Capul îi fusese despărțit de torace, probabil de fălcile unui soldat al coloniei. Semințele, aranjate cu grijă într-o poziție asemănătoare cu o partitură muzicală, nu fuseseră atinse. (Furnicile din casta luptătorilor sunt analfabete; reiese că militarul nu a văzut nimic interesant în colecția de semințe nefolositoare, din care germenele comestibil fusese extras.) Nici o furnică vie nu a fost găsită în colonie, aceasta din urmă fiind distrusă într-un război cu un mușuroi vecin, la scurt timp după moartea Autorului Semințelor de Acacia.

- G. D'Arbay, T.R. bardol

ANUNȚAREA UNEI EXPEDIȚII

Extrema dificultate în citirea pinguinei a fost în mare măsură înlăturată prin folosirea aparatului de filmat subacvatic. Numai pe film este posibilă reluarea și încetinirea paragrafelor fluide ale lucrătorilor, până la punctul în care, prin repetare constantă și studiu îndelungat, multe elemente ale acestei literaturi, atât de elegantă și vie, să poată fi sesizate, deși nuanțele și, probabil, esența, continuă să ne rămână pentru totdeauna neînțelese.

Profesorul Duby este cel care, atrăgând atenția asupra îndepărtatei filiații a scrisului cu Low Greylag, a făcut posibilă realizarea celui dintâi glosar experimental de pinguină. Analogiile cu delfina, folosite până în acel moment, nu s-au vădit niciodată prea utile, ba chiar adesea complet eronate.

Într-adevăr, părea ciudat ca un limbaj aproape integral exprimat prin aripi, gât și aer să poată oferi cheia poeticii unor scriitori acvatici cu gât scurt și aripioare. Dar n-ar trebui să considerăm acest lucru atât de surprinzător, ținând seama de faptul că pinguinii sunt, în pofida oricărei aparențe contrare, păsări.

Deși scrisul lor se aseamănă formal cu delfina, nimic nu conduce la presupunerea că ar trebui să se asemene cu delfina și în *conținut.* Și, într-adevăr, nu se aseamănă. Există, desigur, același extraordinar spirit și aceleași sclipiri de umor nebun, aceeași inventivitate și inimitabilă grație. Din miile de literaturi ale curentului peștic, foarte puține dau dovadă de umor și aceasta de obicei la un nivel simplist și primitiv; grația superbă a rechinei și a tarponicei, de pildă, este absolut diferită de vigoarea veselă a tuturor operelor Cetaceice. Bucuria, vitalitatea și umorul sunt toate trei împărtășite de autorii pinguini, ba chiar și de mulți dintre cei mai buni autori foci. Un rol

însemnat îl joacă temperatura sângelui. În schimb, construcția creierului și mai ales a pântecului ridică o barieră considerabilă! Delfinii nu depun ouă. Un univers întreg de deosebiri se bazează pe acest fapt atât de banal.

Numai când profesorul Duby ne-a amintit că pinguinii sunt păsări, că ei nu înoată, ci *zboară prin apă,* numai atunci s-a putut apropia terolingvistica de literatura marină a pinguinilor; numai atunci kilometri întregi de înregistrări deja efectuate au putut fi analizați și, în cele din urmă, apreciați.

Dificultatea traducerii, însă, continuă să persiste.

Un progres satisfăcător s-a înregistrat, oricum, cu Adelie. Greutățile în a filma o reprezentație într-un ocean furtunos, gros ca supa de mazăre, plin de plancton, la o temperatură de 0°, sunt considerabile; dar perseverența Cercului Literar al Barierei de Gheață „Ross" a fost din plin răsplătită cu pasaje ca „Sub aisberg", din *Cântec de toamnă* - un pasaj astăzi celebru în toată lumea, datorită traducerii și interpretării Annei Serebriakova din Ansamblul de Balet din Leningrad. Nicio redare verbală nu poate concura cu perfecțiunea versiunii domnișoarei Serebriakova. Căci, pur și simplu, nu există nicio cale de a reproduce în scris atotsemnificativa *complexitate* a textului original, atât de elegant transpusă scenic de corpul de balet al companiei Ansamblului din Leningrad.

Într-adevăr, ceea ce numim „traducerile" după Adelie - sau după oricare alt text kinetic - sunt, ca s-o spunem pe față, simple note, libret fără muzică. Versiunea de balet e adevărata traducere. Cuvintele singure nu vor putea niciodată reda fidel întregul.

Sugerez prin urmare, deși știu că pot foarte bine fi întâmpinat cu încruntări furioase din sprâncene sau cu hohote de râs, că, *pentru terolingvistică* - precum domeniu opus artistului și amatorului -

scrierile marine kinetice în pinguină sunt *cel mai puțin* promițător domeniu de studiu și, implicit, că Adelie, cu tot farmecul și relativa sa simplitate, e un domeniu de studiu mult mai puțin generos decât Imperialul.

Imperialul!... Anticipez replica distinșilor mei colegi față de această aserțiune. Imperialul! Cel mai dificil, cel mai greu de pătruns dintre toate dialectele pinguinei! Limbajul despre care profesorul Duby în persoană remarca: „Literatura Pinguinului Imperial este la fel de intangibilă, de inaccesibilă, ca inima înghețată a înseși Antarcticei. Or fi nepământene frumusețile ei, dar sigur nu sunt pentru noi."

Poate. Nu subestimez dificultățile - nu cea de pe urmă constând în temperamentul Imperial, cu mult mai rezervat și distant decât al oricăror alți pinguini. Dar, în chip paradoxal, tocmai pe această rezervă se bazează speranțele mele. Imperialul nu e o pasăre solitară, ci socială, și cât timp sălășluiește pe uscat, de-a lungul sezonului de împerechere, formează colonii, la fel ca Adelie, comparativ, însă, mult mai mici și mai liniștite decât ale acestora din urmă. Legăturile între membrii unei colonii de Imperiali sunt mai curând personale decât sociale. Imperialul e un individualist. Cred deci că literatura Imperială se va vădi compusă mai degrabă de autori singulari, decât corală; și, prin urmare, va fi traductibilă în vorbirea umană. Va fi tot o literatură kinetică, desigur, dar cât de diferită de corurile compozite, rapide, spațial-extensive ale scrisului marin! Analiza detaliată și traducerea nealterată vor deveni, în sfârșit, posibile.

Cum!? vor spune criticii, acum să ne facem bagajele și să ne ducem la Capul Crozier, în întuneric, în viscol, în frigul de -60°, doar cu speranța de a înregistra poezia problematică a câtorva păsări ciudate care șed acolo, în bezna miezului de iarnă, în viforniță, în ger de -60°, pe ghețurile veșnice, cu un ou la picioare?

Iar răspunsul meu este DA! Pentru că, asemenea profesorului Duby, instinctul îmi spune că frumusețea acelei poetici e mai nepământeană decât orice altceva am mai putea găsi vreodată pe Pământ.

Acelora dintre colegii mei în care spiritul curiozității științifice și al riscului estetic e puternic, le spun: imaginați-vă gheața, zăpada măturată de vânt, întunecimea, șuierul și țipătul neîncetat al viscolului, în pustietatea neagră, un mic grup de poeți stau ghemuiți la pământ. Flămânzesc; nu vor mânca săptămâni în șir. Pe labele fiecăruia dintre ei, sub penele calde ale burții, se odihnește un ou mare, apărat în felul acesta de mușcătura mortală a gheții. Poeții nu se pot auzi unul pe altul; nu se pot vedea între ei. Nu-și pot decât simți unul altuia *căldura* trupului. Aceasta e poezia, aceasta e arta lor. Asemenea tuturor literaturilor kinetice, e imobilă, inefabil-subtilă. Freamătul unei pene; mișcarea unei aripi; atingerea, ușoara, fragila, calda atingere a celui de alături, în indicibilă, mizerabilă, neagră solitudine - afirmarea. În absență - prezența. În moarte - viața.

Am obținut o subvenție apreciabilă din partea UNESCO și am pregătit o expediție. Mai avem patru locuri libere. Plecăm joi spre Antarctica. Dacă vrea cineva să ne însoțească, e bine venit!

- D. PETRI

EDITORIAL DE PREȘEDINTELE ASOCIAȚIEI DE TEROLINGVISTICĂ

Ce este Limbajul?

Această întrebare, fundamentală pentru știința terolingvisticii, și-a primit răspunsul - în sens euristic - prin însăși existența științei noastre. Limbaj înseamnă comunicare. Aceasta e axioma pe care se

bazează toată teoria și cercetarea și din care derivă toate descoperirile; iar succesul descoperirilor atestă validitatea axiomei. Dar pentru întrebarea înrudită, și totuși nu identică, „Ce este Arta?", încă nu am găsit un răspuns satisfăcător,

Tolstoi, în cartea care poartă drept titlu chiar întrebarea în chestiune, a răspuns ferm și clar: Arta este - și ea - tot comunicare. Răspuns acceptat, cred, fără a fi examinat sau criticat de terolingvistică. De exemplu: de ce studiază terolingviștii exclusiv animale?

Păi, pentru că plantele nu comunică.

Plantele nu comunică; acesta este un fapt. În consecință, plantele nu dețin un limbaj. Foarte bine, aceasta corespunde axiomei noastre de bază. Prin urmare, plantele nu cunosc nici arta... Un moment! Aceasta nu mai corespunde axiomei, ci numai neexaminatului corolar tolstoian.

Ce-ar fi dacă arta nu ar fi comunicativă?

Sau dacă unele arte ar fi comunicative, iar altele nu?

Noi înșine animale, active, rapace, căutăm (îndeajuns de natural) o artă activă, rapace, comunicativă; iar când o găsim, o recunoaștem. Dezvoltarea acestei puteri de recunoaștere și a abilităților de apreciere reprezintă o realitate recentă și glorioasă.

Subliniez însă faptul că, în pofida progreselor apreciabile înregistrate de terolingvistică pe parcursul ultimelor decenii, suntem abia la începutul vârstei descoperirilor. Nu trebuie să devenim sclava propriilor noastre axiome. Încă nu ne-am ridicat ochii spre toate orizonturile vaste ce ni se deschid înainte. Încă nu am făcut față provocării aproape cutremurătoare a plantelor.

Dacă există o artă non-comunicativă, vegetativă, atunci trebuie să regândim multe elemente esențiale ale științei noastre și să învățăm un întreg set de tehnici noi.

Pentru că e pur și simplu imposibil să considerăm principiile critice și tehnice existente potrivite pentru a studia misterele omorurilor nevăstuicilor sau erotica batracienilor sau epopeile de tunel ale râmelor, ca să nu mai vorbim de arta sequoia sau zucchini[3].

Acest lucru a fost dovedit mai ales de eșecul - nobil - al eforturilor doctorului Srivas, în Calcutta, de a obține cu ajutorul filmării fotogramă cu fotogramă, un lexicon al florii-soarelui. Tentativa sa a fost îndrăzneață, dar sortită nereușitei. Căci apropierea de subiect la care a procedat era kinetică - metodă potrivită artelor *comunicative* ale broaștelor-țestoase, stridiilor sau leneșilor. A văzut în extrema încetineală a mișcărilor plantelor - și numai în ea - singura problemă pe care o avea de rezolvat.

Dar problema era, de departe, cu mult mai amplă. Arta pe care a căutat-o domnia-sa, dacă există, e o artă non-comunicativă - și probabil non-kinetică. E posibil ca Timpul, elementul esențial, matrice și măsură a tuturor artelor animale cunoscute, să nu joace niciun rol în arta vegetală. E posibil ca plantele să folosească măsura eternității. Nu știm.

Nu știm. Tot ce putem bănui e că prezumtiva artă a plantelor e *totalmente diferită* de arta animalelor. Ce este ea, nu putem spune, încă nu am descoperit. Totuși, prezic cu o oarecare certitudine că există și că, atunci când o vom găsi, ea se va dovedi ca fiind nu o acțiune, ci o reacțiune; nu o comunicare, ci o receptare. Va fi exact opusul artei pe care o știm și o recunoaștem. Va fi prima artă *pasivă* cunoscută.

Dar putem, în fapt, să o recunoaștem? O vom putea înțelege vreodată?

---

[3] Dovlecei verzi.

Va fi enorm de greu. Acest lucru e clar. Însă nu trebuie să disperăm. Să nu uităm că, până la jumătatea secolului XX, cei mai mulți oameni de știință și numeroși artiști nu considerau delfinii nici măcar comprehensibili pentru mintea omenească - necum demni de a fi înțeleși! Să mai lăsăm un secol să treacă și s-ar putea să ne vedem pe noi înșine tot atât de rizibili. „Îți dai seama," îi va spune fitolingvistul criticului estet, „că nu erau în stare să citească nici măcar o vânătă?" Și vor zâmbi la adresa ignoranței noastre, luându-și rucsacurile la spinare și pornind în sus să lectureze recent descifratele versuri ale lichenilor de pe versantul nordic al vârfului Pike.

Și odată cu ei, sau după ei, nu e exclus să apară un și mai temerar aventurier - primul geolingvist care, ignorând versurile delicate și vremelnice ale lichenilor, va citi îndărătul lor și mai puțin comunicativa și mai pasiva, totalmente atemporala, recea, vulcanică poezie a pietrelor: fiecare dintre ele, un cuvânt rostit, cine știe când, de către Pământul însuși, în imensa singurătate din și mai imensa comunitate a spațiului.

Traducere din limba engleză de MIHNEA COLUMBEANU

The Author of the Acacia Seeds and Other Extracts from the Journal of the Association of Therolinguistics © Ursula K. Le Guin, 1974